

Tartalom

Az állam, és hogy változó, hogy az kiket szolgál. Milyen feladatai vannak az államnak? Az újraelosztásról és az állami tulajdonról. A legitimitás: mitől fogadják el az emberek egy rendszer vagy egy vezető hatalmát? A korrupció, és hogy mit lehet tenni ellene. Az anarchia lehetősége és a hatalom szükségessége.

Megjegyzés

12 oldal, 3100 szó, és érthető. Világmegváltó újítások nincsenek benne, de pár tanulság igen. Leginkább azonban annyiból hasznos, hogy ad egy átfogó és strukturált képet államról, hatalomról, a hatalommal való visszaélésekről.

Állam

(Azonosító: 075; Változat: 01)

Pozíció a műben

Előszó

A világ működése

Bevezetés

Elvek

Alapok

Élet

Elme

Ember

Társadalom

Csoportok

Politika

Szélmegoldások

Érdekek

Ideológiák

Bal oldal - Jobb oldal

Nemzet

Állam

Demokrácia és diktatúra

Politikai konfliktusok

Globális problémák

A gazdaság elmélete

A gazdaság gyakorlata

Kultúra

Etika

Egység

Program

Az ember élete

1. Az állam, és a célja	2	—
2. Az állam feladatai	2	
2.1. Milyen funkciókat tölt be az állam?	3	1
2.2. Újraelosztás és állami tulajdon	5	
3. Legitimitás	6	—
4. A hatalommal való visszaélés	9	
4.1. Visszaélés és a visszaélés lehetőségének biztosítása	9	2
4.2. A hatalommal való visszaélés megakadályozásának eszközei	10	
5. Anarchia	13	—

1. Az állam, és a célja

Az **állam** az állam polgárai, illetve egy ország területén tartózkodók felett hatalmat gyakorló központi intézmény. **Állampolgárság** alatt pedig azt értjük, amikor az állam bizonyos személyeket meghatározott (széleskörű) jogokkal és kötelességekkel ruház fel.

A „széleskörű”-t azért írtam így, mert az állam a nem állampolgárokat, pl. az országban tartózkodó külföldieket is felruházhatja bizonyos jogokkal, kötelességekkel, illetve lehetnek nem teljes jogú polgárai is egy államnak. **Lásd** a ‘Nemzet’ témában egymás mellett az ország, a nemzet, a nép és az állam meghatározását; valamint ‘A szabadság motívuma’ témában a hatalomról mondottakat.

Az állam lényegében egy eszköz, melyet különböző célok szolgálatába lehet állítani. **Hogy milyen célokat szolgál, az attól függ, hogy ki tartja a kezében.** Az állam szolgálhatja elsősorban egy uralkodó, egy dinasztia érdekeit; állhat valamilyen csoport: a nemesség, egy párt, egy klikk szolgálatában; vagy védheti a széles tömegek, a nép érdekeit.

Amikor az államot a nép helyett valamilyen szűkebb csoport tartja a kezében, azt nevezik **az állam foglyul ejtésének**. (State capture)

Optimális esetben az állam nép érdekeit szolgálja; célja különösen az olyan feladatok ellátása, melyeket így lehet a leghatékonyabban elvégezni. A valóságban azonban az állam hatalmából gyakran mások is hasznot húznak.

2. Az állam feladatai

2.1. Milyen funkciókat tölt be az állam?

Általában a következőket:

1) A rend és biztonság fenntartása

Mind az országon belül, mind a külfölddel szemben.

2) Társadalmi szerep

○ A jogrendszer biztosítása

Melyen belül többek között megszabja a polgárok egymás közötti jogi viszonyait (polgári jog), illetve üldöz bizonyos a társadalomra veszélyes magatartásokat (büntetőjog).

Az állam bizonyos fokig mindenhol szabályozza, megszabja, hogy az emberek hogyan éljék az életüket, hogyan viselkedjenek; például megtiltja nekik, hogy bűncselekményeket kövessenek el. Hogy az állam (illetve a közösség) mennyire folyik ebbe bele, az változó, ahogyan a vélemények is, hogy mennyire kell ezt megtennie. Lásd ehhez a 'Bal oldal - Jobb oldal' témában a politikai bal- és jobboldalt; valamint alább az anarchiáról mondottakat.

○ Intézményrendszer

Az állam rendszerint igen sokféle intézményt fenntart, például a törvényhozás intézményeit, a kormány hivatalait, a bíróságokat, közigazgatási hivatalokat, oktatási és egészségügyi intézményeket, és így tovább.

○ Társadalompolitika

Melylel az állam a társadalmat igyekszik formálni; így megpróbálhatja segíteni a hátrányos helyzetben lévőket, vagy megkísérelhet hatással lenni a demográfiai folyamatokra.

3) Gazdasági szerep

○ A gazdasági keretek biztosítása

Melyben benne foglaltatik például a gazdaság jogi kereteinek biztosítása (például, ahogy a törvények meghatározzák a gazdasági társaságok fajtáit); a pénzügyi előfeltételek megteremtése (különösen a pénzteremtés); és a gazdasági

működés anyagi feltételeinek megteremtése, elősegítése (mondjuk, ahogy az állam gondoskodik az úthálózat fenntartásáról).

○ **Aktív gazdasági részvétel**

Az állam azonban nemcsak a játék szabályait szabja meg, illetve annak feltételeit biztosítja, hanem maga is részt vesz benne. Egyrészt a gazdaságpolitikán keresztül igyekszik befolyásolni a gazdaság működését, bizonyos tevékenységeket megadóztat, ezzel visszafogja őket, másokat támogat; vagy éppen meghatározza a kamatszintet, amivel hatással van a megtakarításokra, hitelezésre. Lásd a ‘Gazdaságpolitika, makroökonómia’ témát.

Gazdaságpolitikai döntéseivel **az állam egyúttal értékek között is választ**, kifejezi, különösen, hogy mely társadalmi réteg jólétét mennyire tartja fontosnak, elsősorban azzal, hogy kit mennyire adóztat, támogat; de véleményt nyilvánít olyasmikről is, hogy mennyire fontos neki a környezetvédelem, illetve az eljövendő generációk jóléte.

A piac tökéletlenségei miatt az állam részvétele szükséges is a gazdaságban. Általa biztosítható például a közjavak létrehozása, a gazdaság teljesítményének kiegyensúlyozása, a fenntartható módon való gazdálkodás.

- A **közjavak** olyan drága „árucikkek”, melyek hasznából mindenki részesedik, azok is, akik nem áldoztak érte. Ilyen például az úthálózat, amennyiben nincs mód arra, hogy annak használatából egyeseket kizárjanak. Az egyes embernek nem érdeke hozzájárulni a közjavak létrehozásához, hiszen az ő kis befizetésének kiesése még nem veszélyezteti azt. Ha azonban mindenki így gondolkozik, az már nagyobb gond. Ezért szükséges, hogy a közjavakhoz való hozzájárulást kötelezővé tegyünk, az állam pedig képes erre; megadóztatja a népet, a bevételből pedig megépíti az utat.
- Aztán, a nem megfelelően kezelt **piac** hajlamos a túlpörögni, majd válságba süllyedni, ami sokakat megvisel. Jó gazdaságpolitikával lehet tenni e **ciklikusság** ellen, a stabil növekedésért.
- A piac arra is hajlamos, hogy felélje a rendelkezésre álló erőforrásokat, **rövid távú személet** jellemző rá, nem törődik azzal, mi lesz később. Egy jó állam ezen is segíthet.

Lásd ezekhez ‘A piac elvi korlátai’, ‘A piac gyakorlati hiányosságai’ témákat; a ‘Versengés és együttműködés’ témát, ami a közjavakat illeti; valamint a ‘Gazdasági válságok’ témát.

Továbbá **az állam, mint megrendelő és szolgáltató** is jelen van a gazdaságban; például, amikor magáncégektől útépitést rendel, vagy, ahogy az állami vállalatok, mondjuk az állami közműcégek a saját portékájukat, szolgáltatásaikat kínálják.

Hogy az állam mennyire aktív a gazdaságban az meglehetősen **változó, választás kérdése**. Vannak, akik a kisebb, vannak, akik a nagyobb mértékű állami beavatkozás mellett vannak; van, ahol több mindent bíznak a piacra, máshol az államé a vezető szerep. Lásd ehhez a ‘Bal oldal - Jobb oldal’ témában a gazdasági bal- és jobboldalt.

Végigtekintve a vázolt feladatokon láthatjuk, hogy **az állam igen hasznos lehet**, ha jól csinálják.

2.2. Újraelosztás és állami tulajdon

1) Újraelosztás

Ahogy már utaltam rá, az állam társadalmpolitikai és gazdasági ténykedésének keretében általában jövedelem és vagyon újraelosztást is végez.

Miért teszi ezt?

- Mert a gazdasági lehetőségek eleve igazságtalanul vannak szétosztva a társadalomban: vannak jobb és rosszabb képességekkel rendelkezők, egyesek jobb, mások rosszabb társadalmi környezetbe születtek. **Igazságos** tehát a szerencsétlenek javára változtatni a helyzetet.

Mindazonáltal az újraelosztás **igazságtalan is lehet**, mondjuk, ha kizsákmányolásra használják, illetve ha egyesek kihasználják a rendszert, magukat szerencsétlennek, rászorulóknak állítják be, holott nem is azok.

- Másfelől a **rend és stabilitás** fenntartása érdekében **hasznos is** a társadalmi feszültségek csökkentése.
- Továbbá, az újraelosztásnak lehetnek **egyéb praktikus céljai** is, például amikor az induló vállalkozások támogatásával az állam segíti a gazdasági növekedést, munkahelyteremtést.

Az **újraelosztással** természetesen akad némi gond: hogy akiknek van, azok nemigen adnak belőle szívesen: hogy elvegyük tőlük, **hatalom kell** – amiye az államnak van. Lásd ehhez a ‘Gazdaságpolitika, makroökonómia’ témában az adókról mondottakat.

Az újraelosztás lehet direkt és indirekt:

- **Direkt**, amikor attól, akinek van valamije, leginkább pénze, elveszük azt, és odaadjuk másvalakinek.
- **Indirekt**, amikor másképp valósul meg az újraelosztás. Például akkor is újraelosztás történik, ha egyesek kevesebb, mások több adót fizetnek, a **közszolgáltatásokból**, például az oktatásból, mégis hasonló mértékben részesednek. Hasonlóan indirekt újraelosztást valósít meg az **infláció**, mely által a hitelezők vagyona csökken, az adósoké pedig nő. (Hiszen a visszafizetendő összeg értéke csökken.)

Érdemes még szót ejteni az arányos illetve progresszív adózásról. Az **arányos adózás** azt jelenti, hogy a jövedelmének mindenki ugyanakkora hányadát fizeti be. **Progresszív adózás** esetén azonban minél nagyobb a jövedelem, annál nagyobb ez a hányad. Ezt a gyakorlatban általában úgy valósítják meg, hogy a jövedelmet sávosan adóztatják, például 200.000 Ft-ig 10%-ot, a 200.000-400.000 Ft közé eső összeg után 20%-ot, a 400.000 Ft feletti rész után pedig 30% fizettetnek. Mivel a nagyobb adókulcsot csak a sávhatár feletti rész után fizettetik, az alatta lévő összeg továbbra is az alacsonyabb kulccsal adózik, elkerülhető, hogy a sáv átlépése miatt valaki összességében kevesebbet kapjon kézhez.

A jól keresők így a progresszív adók mellett is jobban keresnek, jobban élnek a rosszul keresőknél – ugyanakkor kevésbé éri meg dolgozniuk, munkájukkal értéket teremteniük, mintha arányosan adóztatnák őket, esetleg könnyebben el is vándorolnak. Lásd az 'Egyenlőtlenség' témában, hogy **az újraelosztás hatékonyságot generálhat**.

2) Állami tulajdon – magántulajdon

Örök téma, hogy melyik a jobb, mennyire érdemes privatizálni, mit érdemes megtartani állami kézben. Több tényezőt érdemes figyelembe venni ezzel kapcsolatban.

- Ha állami kézben van valami, azt **non-profit** módon lehet üzemeltetni, elvileg olcsóbb szolgáltatást lehet nyújtani, illetve a profitot közcélra lehet fordítani.
- **A profiton túli gyakorlati szempontok:**
 - **Társadalmi szempontok**, mondjuk, hogy munkát biztosítsunk a képzetlen tömegeknek, amire jó például az állami vasút.
 - **Az ellátás biztosítása, biztonsága**; például hogy oda is elvigye a posta a levelet, ahová nem éri meg, illetve, hogy mindig legyen áram, nehogy pl. a magánberuházások elmaradása miatt ne álljon rendelkezésre megfelelő kapacitás.
 - **Stratégiai célok**; mondjuk, ha állami kézben tartjuk meg az ország kőolajkészleteit, a velük történő gazdálkodást.
- **Hatékonyságot előidéző tényezők:**
 - Az állami vagyon állami felügyelője nem érdekelt a vagyon megőrzésében, gyarapításában – hiszen az nem az övé, hanem a közvé.
 - Az állami vállalatok védve lehetnek a piaci versenytől; például ha az állam csak tőlük vásárol; vagy megtéríti a veszteségeiket.

Az állami vállalatok így rossz minőséget termelhetnek drágán.

- Végül, nem szabad megfeledkezni a fokozott **korrupciós veszélyről**; például ha az állami vállalatok vezetőinek kevésbé néznek a körmére; illetve, ha az állami hatalmat birtoklók a saját érdekeik szerint rendelkeznek az állami vagyonnal.

3. Legitimitás

Egy rendszer, egy vezető hatalma akkor legitim, ha az emberek azt elfogadják, jogosnak ismerik el.

A **legitimitást** érdemes elhatárolni a **legalitástól**. Előbbi „jogost”, az utóbbi „jogszerűt” jelent. Valami akkor jogszerű, ha megfelel a jogszabályoknak – amitől még nem biztos, hogy az emberek azt jogosnak tartják, elfogadják. Tegyük fel például, hogy egy király törvénybe iktatja az első éjszaka jogát...

A **legitimitás kérdése** nem csak nagyban, de **kicsiben**, akár személyes kapcsolatainkban is megjelenik; például amikor arról van szó, hogy egy másik ember akarata érvényesüljön a miénkkel szemben. Ezt könnyebben elfogadjuk, ha jó szándékúnak és (az adott kérdésben) hozzáértőbbnek tartjuk őt.

A legitimitás nagyban megkönnyíti kormányzást, hatékonyabbá teszi a rendszert, az állam működését, mivel az emberek ilyenkor kevésbé ellenkeznek, alávetik magukat a hatalomnak.

Egy rendszernek sok minden kölcsönözhet legitimitást.
Például:

- Valamiféle **transzcendens jóváhagyás**; mondjuk, ha úgy tudjuk, az uralkodó Isten áldásával uralkodik, ne adj’ isten, ő maga is isten. Lásd a ‘Vallás’ témában, ahogy a vallás a hatalmat és a status quo-t legitimizálja.
- Ha úgy látjuk, hogy a rendszer valamilyen **tiszteletreméltó eszményt** szolgál; például ahogyan a demokrácia és kapitalizmus mögött fellelhető a szabadság eszménye; vagy a kommunizmus mögött az egyenlőségé.
- A **hagyomány** illetve a **kultúra** is segíthet legitimizálni a rendszert. Az emberek mondhatják, hogy „ez már régtől fogva így van, és ha az őseinknek jó volt, nekünk is jó lesz”.
- **„Társadalmi szerződés”**: amikor az emberek hasznos eszköznek tekintik a központi hatalmat, és annak javára önként lemondanak szabadságuk egy részéről. Segít hasznosnak tekinteni a rendszert például, ha az jól működik, ott helyben vagy máshol. Az, hogy társadalmi „szerződés” csak egy elnevezés: nem valódi, hanem képletes szerződésről van szó, csak a hatalom most említett racionális megfontoláson alapuló elfogadását igyekszik kifejezni, illetve azt, hogy az állami hatalmat kötelezettségek terhelik a nép irányában, az nem lehet önkényes – ellenkező esetben a népnek jogában áll felmondani, újraírni a megállapodást.

Lásd az ‘Elvek, szabályok, normák’ témában a jogszabályok eredetéről és legitimitációjáról mondottakat, ahogyan az párhuzamba állítható az itt leírtakkal.

Az egész rendszer legitimációja mellett az egyes vezetők, politikusok is igyekeznek legitimálni a saját hatalmukat. Milyen eszközöket használnak erre, **mi legitimálhat egy vezetőt, politikust** a nép szemében? Például:

- **A vezérbe vetett hit**

- **Elődök, példaképek**

Ha az elődöm egy hős, akkor az ő legitimitása rám is átsugárzik; ahogyan például az Árpád-házi királyokra B átsugárzott Szent István dicsősége. (@@Jobb példa?) Hasonló a helyzet, ha köztisztviselőként álló példaképeket követünk, illetve ekként reklámozzuk magunkat, például azt mondjuk, hogy mi olyan elveket vallunk, úgy szeretnénk munkálkodni, ahogyan Churchill, Kennedy vagy éppen Antall József. Mindkét esetben olyanokhoz kötjük magunkat, akikre felnéz a nép.

Visszatérve az elődökhöz, ha még nem is tekintenek hősként az elődömrre, én azért tehetek róla, hogy úgy legyen – ezzel elősegítve a saját legitimitásomat. Az **elődök hőssé avatásáról** lásd a ‘Címkék, szerepek, identitások’ témában, illetve ugyanott a példaképeket.

Valamint lásd ott az olyan hősöket is, akik azzal legitimálják a rendszert, hogy *az* biztosította a sikerüket, *az* segített nekik hőssé válni; ahogyan például a Rockefeller család vagy Steve Jobs sikere a kapitalizmus rendszerére is veti fényét.

- **Valamilyen aktuális mögöttes legitimitás átvételése**

Például, ha a vezetővé válás módját legitimnek tekintjük, mondjuk, ha az illetőt demokratikus úton választották meg; vagy ha egy, már legitimnek tekintett magasabb szintű vezető nevezte ki őt, ahogyan a felkent király nevezi ki a hadvezéreit.

Közben vegyük észre, hogy **nemcsak a legfelsőbb szintű vezetők legitimitásáról van szó**. Lejjebb is elkél, ha elfogadják egy vezető hatalmát, jól jön, ha egy köztisztviselőként álló személyt nevezhetünk elődünknek, ha megteremtjük az elődünk kultuszát.

- **Teljesítmények, képességek**

Azért arról se feledkezzünk meg, hogy az is elfogadottá tehet egy vezetőt, ha jól csinálja, vagy legalább úgy tűnik, hogy képes lehet jól csinálni, megvannak hozzá a képességei.

Végül, mind a rendszereket, mind a politikusokat legitimálhatja az **érdek** és a **félelem** is. Például, ha én a szabad piacból profitálok, az sokat nyom a latban, ha arról van szó, hogy elfogadom-e kapitalizmust; hasonlóan, ha én a vezér kegyeltje vagyok, valószínűleg támogatni fogom a hatalmát. Ami pedig a félelmet illeti, ha a nép úgy tudja, hogy súlyos külső fenyegetéssel kell szembe néznie, könnyebben elfogad egy diktatúrát, a kemény kezet, egy keménykezű vezető hatalmát.

Lásd ehhez a ‘Politikai konfliktusok’ témában az ellenségek hasznát a politikában.

4. A hatalommal való visszaélés

4.1. Visszaélés és a visszaélés lehetőségének biztosítása

1) Korrupció

Korrupció az, amikor valaki a politikai, szervezeti hatalmát nem rendeltetésének megfelelően, hanem a saját céljai érdekében használja, kihasználja, visszaél vele. Történhet ez úgy, hogy másvalakinek kedvező beavatkozásunkért valamilyen előnyt kérünk; vagy úgy, hogy a saját érdekünknek megfelelően élünk a hatalmunkkal.

Mik jellemzik a korrupciót? Például:

- **Nagyban és kicsiben is zajlik.** A rendszer minden szintjén folyhat párhuzamosan: a nagy halak nagyban, a kicsik kisebbben úzik. (Lásd azonban a ‘Jó cselekedetek’ témában, hogy a „fejétől büzlik a hal”, azaz, hogy a nagyok jobban szem előtt vannak, az ő rossz példájuk többet árt.)

- **A korrupció erősíti önmagát**, pozitív visszacsatolás érvényesül. (Például azáltal, ha a korrumpáltak és korrumpáltak jól járnak vele, és ettől vérszemet kapnak; illetve, ha mások látják, hogy jól lehet vele járni, és maguk is kedvet kapnak hozzá.)
- **Hatékonyságot generál**; különösen, ha a kelleténél többbe kerülnek a közpénzből, segélyekből finanszírozott dolgok, mert a pénz jelentős részét elcsalják. (Másképpen egy korrumpált rendszerben, ha valaki el akar érni valamit, a kenőpénz nagyban megkönnyítheti azt a számára.)
- **A korrupció intézményesülése**: amikor mintegy a normál üzletmenet részévé válik, előre számolni lehet vele, hogy adott projektben ennyi meg ennyi kell majd megvesztegetésre, stb...

2) A hatalom bebetonozása

Hogy hosszú távon vissza tudjunk élni vele. Tehetik ezt úgy, hogy **adott szabályok mellett** a hatalmukkal úgy befolyásolják a körülményeket, hogy azok nekik kedvezzenek; mondjuk, ha a választási szabályokat ugyan nem írják át, de osztogatnak (a másékból, közpénzből), a választók szavazatát megvásárolandó. De olyan is van, hogy **átírják a szabályokat**, a kellő hatalommal ez is lehetséges.

Jegyezzük meg még, hogy **nemcsak az államtól nyert hatalommal lehet visszaélni**. Egy magánkézben lévő vállalat vezetője is lehet korrumpált, nemcsak egy állami tisztségviselő. A különbség az, hogy az előbbieket gyakran szorosabb ellenőrzés alatt állnak.

4.2. A hatalommal való visszaélés megakadályozásának eszközei

• Demokrácia, piac

Egy demokráciában elvileg könnyen el lehet távolítani a hatalomból azokat, akik visszaélnak vele; a piac pedig a magántulajdonon nyugszik, illetve hatékonyságot követel, ami kiostálja a korrumpált, hatékonytalan vállalatokat. Nyilván a gyakorlatban ez nem ilyen egyszerű, például egy

demokráciában is lehet manipulálni a választókat, meg lehet vesztegetni őket, vagy lehet, hogy a választhatók mindegyike korrupció; illetve a piacnak is bőven megvannak a hátulütői.

Lásd ehhez a 'Demokrácia és diktatúra' témát; 'A piac előnyei' témában, hogy a piac csökkenti a korrupciót; valamint az 'Ar és érték' témában a piaci értékmérés pártatlanságát.

• A (jó) törvények uralma, jogállamiság, alkotmány

Vagyis a megfelelő korrupcióellenes törvények életbe léptetése, érvényesülése; az állami hatalom alávetése a jognak; illetve a legfontosabb szabályok rögzítése, a legfontosabb jogok védelme egy (konszenzusos) alaptörvényben: mindezek csökkenthetik a hatalommal való visszaéléseket.

• Az állampolgári alapjogok alkotmányos vagy törvényi védelme

Mint amilyen a vallásszabadság, a szólásszabadság vagy a tulajdon védelme.

• A demokratikus kisebbséget védő szabályok

Egy demokráciában fennáll a „többség diktatúrájának” veszélye, vagyis, hogy a többség elnyomja a kisebbséget; például ha pusztán a többségi elv érvényesülne, egy ország többségi nemzetiségéhez tartozók megszavazhatnák, hogy a kisebbségektől vegyenek el mindent. Ezért szükség van olyan szabályokra, melyek védik a kisebbséget. Ilyenek lehetnek a **minősített (pl. kétharmados) többséget igénylő törvények**; mondjuk, hogy az alkotmány csak így módosítható. A kisebbségek jogait biztosíthatja továbbá, ha **homogén választói körzeteket** hoznak létre, ellenkező esetben ugyanis a kisebbség minden körzetben is kisebbségbe kerülhetne, és így nem jutna megfelelő képviselőhöz a törvényhozásban. Szintén kedvez a kisebbségeknek, ha a saját területeiken **autonómiát** biztosítanak a számukra.

• A hatalom megosztása; a hatalmi ágak szétválasztása: törvényhozás – végrehajtás – bírászkodás

Szokták ezt a „fékek és ellensúlyok” rendszerének is nevezni, amely megakadályozza, hogy túl nagy hatalom összpontosuljon egy kézben, biztosítja, hogy a hatalom különböző birtokosai egymást felügyeljék.

- **Átláthatóság, elszámoltathatóság**

Mármint az hatalom működésének átláthatósága, hogy ne lehessen eldugni a kétes ügyeket; illetve a hatalom gyakorlóinak elszámoltathatósága, hogy ne csinálhassanak azt a hatalmukkal, amit akarnak.

- **A potenciálisan korrumpálhatók megfelelő megfizetése**

Hogy ne szoruljanak rá a korrupcióra. Nyilván, minden pénznél van több, tehát ettől még nem lesz biztos, hogy nem korrumpálódnak, épp csak égető szükségük nem lesz rá.

- **Nyilvánosság és a civil szféra**

A média, a sajtó a kétes ügyletek nyilvánosság elé tárásával sokat tehet azért, hogy visszaszorítsa a visszaéléseket – ezért is olyan fontos a sajtó szabadsága. A civilek szintén jelentős nyomást tudnak gyakorolni, például úgy, hogy tüntetéseket szerveznek, polgári engedetlenséget tanúsítanak, szervezeteik összefogják a hatalmi visszaélésekkel elégedetlenkedőket.

(Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a magánsajtó is szolgálhat különérdekeket, a tulajdonosaiét.)

- **Nemzetköziség**

Ha egy országban visszaélnék a hatalommal, elharapózik a korrupció, külföldről is lehet tenni ezek ellen. Nyomást gyakorolhatnak az egyes országok, különféle nemzetközi szervezetek vagy a külföldi befektetők.

A nyomásgyakorlásnak különféle formái, eszközei lehetnek; például a korrupciós helyzet (nemzetközi összehasonlításban történő) publikálása, diplomáciai nyomásgyakorlás, gazdasági szankciók, vagy ha a magánbefektetők kivonják a befektetéseiket. **Kérdés azonban, hogy a külföldnek mi az érdeke:** még a viszonylag rendes országok is gyakran jól megvannak más helyek igen csúnya rendszereivel, ne adj’ isten még segítik is őket.

Lásd az ‘Hazugság’ témában, hogy érdek nélkül általában nincs politikai cselekvés. (És ezt túlságosan elvárni sem lehet.)

A hatalommal való visszaélést valószínűleg nem lehet teljesen kiküszöbölni.

Miért? Egyrészt mert **hatalomra szükség van**, ahogy mindjárt látni fogjuk. Másrészt, az **emberi természet** olyan, amilyen. (Ha a viselkedésen bizonyos mértékig lehet is alakítani.) Különösen, erős bennünk az önzés; **a hatalom pedig a hatalomvágyókat vonzza**, ezért jellemzőbben nem is a legérdemesebbek kezébe kerül.

Ezért, bár jó volna, ha egyáltalán nem lennének visszaélések, gyakorlatilag inkább annyit lehet elérni, hogy korlátozottak legyenek, mértéket tartva valósuljanak meg – ami azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy elnézőnek kellene lenni velük.

5. Anarchia

A hatalom visszásságaiban csalódottaknak szimpatikus lehet az anarchia lehetősége: ha nincs hatalom, nincs mivel visszaélni.

A társadalom azonban nem lehet meg hatalom nélkül:

- Máskülönben az erős elnyomná a gyengét.

Lásd, amit az imént az emberi természetről mondtam; továbbá ‘A szabadság motívuma’ témában, hogy a szabadság az erőseknek kedvez, illetve hogy vannak, akik nem tudnak élni a szabadsággal: másoknak ártanak, vagy nekik ártanak mások, esetleg önmaguknak ártanak.

- Bizonytalanság, káosz lenne.

Lásd fentebb a rendet és a biztonságot, illetve a jogrendszert, mint az állam feladatait. Lásd továbbá a ‘Gazdasági növekedés és fejlődés’ témában a stabilitás fontosságát; valamint a ‘Demokrácia és diktatúra’ témában, hogy a diktatúra stabilitást teremthet.

- Társadalmi és gazdasági problémák lennének.

Lásd fentebb az állam társadalmi és gazdasági szerepét; gondoljunk bele például, hogy mi lenne az utakkal állam nélkül. (És valószínűleg nem is csak a közjavakkal lennének gondok, a megfelelő keretek nélkül a piac sem tudna igazán működni.) Lásd továbbá ‘A szabadság motívuma’ témában a szabadság politikai és gazdasági gyengéit.

A hatalom szükségessége azt is jelenti, hogy az egyén nem lehet teljesen szabad a társadalomban. Ugyanakkor ügyelni kell arra, hogy a hatalom a jó arcát mutassa.

*Ne feledd: véleményeddel segíthetsz jobbra tenni ezt a könyvet.
Könnyen és gyorsan elküldheted azt a kérdőívvel, nyilvánosan
kifejtheted a fórumon vagy írhatod e-mailt is.*

Klikkelhető linkek (Word-ben a Ctrl-t nyomni közben):

[Kérdőív](#) – [Fórum](#) – [Email](#)

Valamint, ha tetszett, oszd meg ezt a témát a Facebook-on.

Klikk a gombra (Word-ben a Ctrl-t nyomni közben):

 Megosztás